

S T U D I I

TEMEIURI BIBLICE NOUTESTAMENTARE CU
PRIVIRE LA OFICIEREA SFINTELOR TAINÉ
ŞI IERURGII BISERICESTI
VOL. V
- TAINA HIROTONIEI (II) -

Protopop dr. Ioan Bude

NEW-TESTAMENT BIBLICAL GROUNDS CONCERNING THE
OFFICIATION OF THE HOLY CHURCH SACRAMENTS AND
BLESSINGS

Abstract: Addressing mostly priests and Religion teachers, but also any believer, the entire publicistic series that we commence at this point desires, in a straightforward, plain and clear manner (without proposing thematic biblical theology approaches, but by means of a rigorous selection of minimally commented texts), to bring forth again *The Truth* of the Holy Sacraments before the readers, whoever they might be or – why not? – lead the readers before *The Truth*, That „is the same for yesterday, today and forever” (*Jews 13, 8*): The Lord and Our Saviour, Jesus Christ, present, alive and active in all undertakings of His Church

Keywords: holy sacraments, blessings, biblical theology, Church

PARTEA a II-a

PREOŢIA VECHIULUI TESTAMENT

CAPITOLUL I

PRELIMINARII

Într-o exprimare strict rezumativă, putem spune că în Vechiul Testament distingem trei feluri de preoţii,²² pe care le şi menţionăm (eşalonate valoric), astfel: *preoţia lui Melchisedec* (*Facerea 14, 18-24*), *preoţia levitico-aaronită* (*Ieşirea 28, 1-4*) şi *preoţia împărătească*, sau *generală*, a întregului popor ales (*Ieşirea 19,6*).

În *Facerea 4, 26*, citim însă că odată cu nașterea lui Enos, fiul lui Set (cel născut lui Adam în locul lui Abel) „au început oamenii a chema numele Domnului Dumnezeu”. Desigur că aici ar putea fi vorba de un început de sistematizare a cultului familial, pentru că relația cultică a omului cu Creatorul său, nu datează doar de acum, ci chiar din momentul încoronării poemului creației, prin apariția făpturii umane, ca unic purtător al chipului lui Dumnezeu, în întregul univers material.

De aceea trebuie să ne întoarcem la textul (ebraic) din *Facerea 2, 7* și să-l interpretăm la un cu totul alt nivel de profunzime: „Domnul Dumnezeu l-a făcut pe om din țărâna pământului și a suflat în nările lui suflări de vieți.” Expresia ebraică: „suflări de vieți” („nishmat haiiim”), prin forma ei de plural (-iim), indică bogăția darului lui Dumnezeu în crearea omului ca persoană, el primind atunci, concomitent, *cinci niveluri de viață*: fizic, animal, psihic, spiritual și deiform.

Sfântul Teofan Zăvorâtul denumește aceste cinci niveluri de viață drept „trepte de viață”, pe care omul le va trăi gradual – progresiv în decursul existenței sale, pe aceleași cinci planuri: trupesc, emoțional-trupesc, emoțional, spiritual-emoțional și spiritual.²³

În aceeași ordine de idei, dar într-o altă formulare²⁴, calitățile de mai sus, cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe om în chiar secunda zămislirii lui dihotomice, se sintetizează într-o întreită demnitate de slujire: de împărat al întregii fiiri; de *luminător* (pedagog al creației), vestind acesteia prin cuvânt și faptă, voia lui Dumnezeu. În această calitate, omul pune nume tuturor vietăților și plantelor (*Facerea 2, 19-20*) confecționându-și, desigur, și propriile unelte cu care să lucreze „grădina cea din Eden” (*Facerea 2, 15*). A treia demnitate (și cea mai importantă) este cea de *preot al creației*, prin care omul dialoga cu Creatorul său, mulțumindu-I, preamărindu-L și mijlocind înaintea Lui, atât în numele său, cât și al tuturor celorlalte făpturi necuvântătoare, pe care tot el le-a și „botezat”.

Fără îndoială că în Biserica primordială din Paradis, Adam a exercitat această slujire preoțească, aducând lui Dumnezeu, în Eden, jertfe spirituale,²⁴ după cum vor proceda, imitându-l (dar în sens material) și cei doi fii ai săi, Cain și Abel (*Facerea 4, 2-4*), fiecare după felul său de ocupație: Cain, din roadele pământului, iar Abel „din cele dintâi născute ale oilor sale.”

După căderea în păcat și alungarea strămoșilor din rai, acest gen de preoție, prin jertfe materiale pentru păcate, se va exercita de către toți capii de familie și de către conducătorii de triburi și seminții.

Textul din *Facerea 4, 26* evidențiază calitatea superioară a genului de slujire practicat de Abel și Enos, o slujire prin care se motivează și se justifică spiritual, actul jertfei materiale din exercitarea preoției generale.

Noe, Avraam, Iacov și ceilalți Patriarhi, deși nu erau preoți, făceau totuși această slujbă preoțească, iar jertfele lor, aduse cu credință și curățire sufletească erau bine primite de Dumnezeu (cf. *Facerea* 8, 20-21; 12, 8; 15, 9-17; 22, 8-13; 28, 18-22, ș.a.).

Nevoia din ce în ce mai acută a oamenilor, de a aduce jertfe atât pentru păcatele proprii ale fiecăruia, cât și ale tuturor la un loc, spre a obține o mai bună relație cu Dumnezeu, a impus instituirea preoției propriu-zise, cea levitico-aaronită, precum și legalizarea și organizarea ei, odată cu darea, pe Muntele Sinai (tot în baza ei) a Legii, prin Moise, alesul lui Dumnezeu (*Facerea* 20). De aceea, în *Evrei* 7, 11, Sfântul Apostol Pavel scria că „Legea s-a dat poporului pe temeiul preoției lor”. Cum anume, vom vedea în cele ce urmează.

CAPITOLUL II

TEXTE VECHITESTAMENTARE PRIVIND ALEGEREA, SFINȚIREA, COMPORTAMENTUL MORAL ȘI CALITĂȚILE FIZICE OBLIGATORII ALE PREGĂTIRII

a). *Ieșirea* 28, 1: „Să iei la tine pe Aaron, fratele tău și pe fii lui, ca dintre fiii lui Israel să-mi fie preoți Aaron și fiii lui Aaron: Nadab, Abiud, Eleazar și Itamar.”

Dumnezeu a decis ca din acest moment și până în anul 70 d.Hr. (anul dărâmării Templului din Ierusalim), slujirea preoțească în Israel, să revină seminției lui Levi, respectiv casei lui Aaron (fratele lui Moise). Acest tip de preoție se va numi *preoție levitico-aaronită*, sau *după rânduiala lui Aaron*.

b). *Ieșirea* 28, 2-42: - este o secțiune mai extinsă, în care sunt descrise amănunțit (în vederea confecționării) toate veșmintele liturgice, atât cele arhieresti (ce vor fi purtate de Aaron), cât și cele preoțești (ale fiilor săi), cu semnificațiile lor specifice.

c). *Ieșirea* 28, 43b: „Aceasta să fie lege veșnică pentru el și pentru urmașii lui!”

Prin sentința de mai sus se înveșnicește doar slujirea preoțească în sine, nu și cea levitico-aaronită, care într-un final se va schimba, determinând totodată și „schimbarea Legii” (*Evrei* 7, 12).

d). *Ieșirea* 29, 1-33: - acest text expune detaliat pregătirea întregii proceduri de sfințire a arhierelui (Aaron) și a preoților mozaici, fiii lui. De reținut că în niciun caz aici nu e vorba de o sfințire prin hirotonie, pentru că preoția levitico-aaronită nu avea caracter și nici efecte de Sfântă Taină, ci sfințirea preoților, a veșmintelor acestora, a jertfelnicului și chiar a sanctuarului însuși,

se făcea prin *miruire*, ca și în cazul regilor, împăraților și proorocilor. În *Ieșirea* 30, 22-31, avem „rețeta” „mirului pentru sfânta ungere” vechitestamentară²⁵, care se aseamănă, compozițional, izbitor de mult cu materia din care se prepară Sfântul și Marele Mir utilizat în creștinism.²⁶

e). *Leviticul* 8, 1-36; 9, 1-24: - cele două capitole menționate aici, descriu în mod detaliat aplicarea practică a procedurilor de sfințire a arhierelui, a preoților și a veșmintelor acestora, a jertfelnicilor și a jertfelor, precum și desfășurarea celorlalte rânduieli descrise în textele prezentate anterior (din *Ieșirea* 28 și 29).

De reținut că în cartea *Leviticul* se împletesc cu evidență două feluri de prevederi cu caracter normativ, atât cu referire la multitudinea și caracterul jertfelor sângeroase și nesângeroase, fiind grupate generic în așa-numita „lege a jertfelor” (torath hacorbanot), cât și cele cu privire la preoți și leviți și la statutul, viața și slujbele lor, alcătuind „legea preoților” (torath hacohanim).

f). *Leviticul* 10, 1-2: „În vremea aceea cei doi fii ai lui Aaron, Nadab și Abiud, luându-și fiecare cădelnița sa, au pus în ea foc, au turnat deasupra tămâie și au adus înaintea Domnului foc străin, ce nu le poruncise Domnul. Atunci a ieșit foc de la Domnul și i-a mistuit și au murit amândoi înaintea Domnului.”

Avertismentele date de Dumnezeu cu privire la profanarea celor sfinte și sfințite prin ungerea cu „mirul sfintei ungeri”, cât și utilizarea de materii străine în sanctuar și în rânduielile cultice (cf. *Ieșirea* 30, 9, 32, 37) erau dure și foarte clare: „...sufletul acela se va stârpi din poporul său!” (*Ieșirea* 30, 33, 38).

Așadar, pedeapsa fiilor lui Aaron, Nadab și Abiud, care au fost mistuiți de foc de la Dumnezeu, pentru că au tămâiat cu foc străin în slujirea lor, este pe deplin justificată, iar măsura în sine, oricât ar părea de exagerată, a avut și un rol pedagogic pentru ceilalți preoți: „Ca să puteți deosebi cele sfinte de cele nesfinte și cele necurate de cele curate și ca să învățați pe fiii lui Israel toate legile, pe care le-a poruncit lor Domnul prin Moise” (*Leviticul* 10, 10-11).

g). *Leviticul* 21, 1-24: - deși are un titlu laconic formulat, din doar două cuvinte („Purtarea preotului”), prezentul capitol este alcătuit din nu mai puțin de cinci teme, dintre care dominantă, referindu-se la cinstirea datorată preoților, o aflăm în *versetul* 8 (aflat în paralelism sinonimic cu v. 6b): „(Pe preoți, n.n.) cinstește-i ca pe sfinți, căci ei aduc pâine Dumnezeului tău; sfinți să vă fie, căci Eu, Domnul, Cel ce vă sfințesc, sunt sfânt.”

Permiterea acestei porunci, ca și argumentarea ei, nu lasă loc niciunui comentariu, dar ne amintește în schimb de atitudinea la fel de fermă a Sfântului Apostol Pavel, exprimată în *Romani* 14, 4, unde, zice el (chiar dacă nu e vorba de preoți), că alegerea cuiva din partea lui Dumnezeu este nu numai incontestabilă, ci și indiscutabilă: „Cine ești tu, ca să judeci pe sluga altuia ? Pentru stăpânul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere să-l facă să stea.” De ce ? Răspunde tot Sf. Ap. Pavel: „...fiindcă Dumnezeu l-a primit!” (14, 3).

De fapt și celelalte teme din *Leviticul 21* constituie niște indiscutabile comandamente divine, care reglementează în modul cel mai concret atât comportamentul preoților de rând, cât și pe cel al „marelui preot” (v. 10), după cum vom vedea în cele ce urmează:

- *Leviticul 21, 1-6*: „Zis-a Domnul către Moise: Grăiește preoților, fiilor lui Aaron, și le spune: Să nu se spurce prin atingere de mort din poporul lor. Să se atingă numai de rudenia de aproape a lor, de mama lor și de tatăl lor, de fiul lor și de fiica lor, de fratele lor; de sora lor fecioară, care trăiește la ei și e nemăritată, pot să se atingă, fără să se spurce. De nimeni altul din poporul lor să nu se atingă, ca să nu se spurce. Să nu-și radă capul, să nu-și tundă marginea bărbii și să nu-și facă tăieturi pe trupurile lor pentru morți. Să fie sfinți ai Dumnezeului lor și să nu pângărească numele Dumnezeului lor, că ei aduc jertfă Domnului și pâine Dumnezeului lor și de aceea să fie sfinți.”

Precauțiile poruncite de Dumnezeu în atitudinea preoților de rând față de morți, se amplifică, în cazul marelui preot (Aaron), până la interdicția totală de a se atinge de trupul vreunui mort, indiferent cine ar fi acela, așa cum reiese din textul următor:

- *Leviticul 21, 10-12*: „Marele preot din frații tăi, pe capul căruia s-a turnat mirul de ungere și care este sfințit, ca să se îmbrace cu veșmintele sfinte, să nu-și descopere capul său, nici să-și sfășie hainele; și nici de un mort să nu se apropie, nici chiar de tatăl său sau de mama sa să nu se atingă. De locașul sfânt să nu se depărteze, ca să nu necinstească locașul Dumnezeului său, căci mirul sfânt de ungere al Dumnezeului lui este asupra lui. Eu sunt Domnul!”

Normativele de mai sus, referitoare – așa cum am văzut – la atitudinea rezervată a clerului mozaic față de morți, sunt în măsură să explice suficient de plauzibil cauza din care atât preotul cât și levitul din parabola samarineanului milostiv (*Luca 10, 31-32*) „au trecut pe alături” de cel „căzut între tâlhari”.²⁷

- *Leviticul 21, 7*: „(Preoții, n.n.) să nu-și ia soție femeie desfrânată sau necinstită; nici femeie lepădată de bărbatul ei, căci sunt sfinți ai Domnului Dumnezeului lor.”

- *Leviticul 21, 13-15*: „Acesta (marele preot, n.n.) își va lua de femeie fecioară din poporul său. Văduvă, sau lepădată, sau necinstită, sau desfrânată să nu ia, ci fecioară din poporul său să-și ia de femeie. Să nu-și spurce sămânța sa în poporul său, că Eu sunt Domnul Dumnezeu, Cel ce îl sfințesc!”

- *Leviticul 21, 9*: „Dacă fiica preotului se va spurca prin desfrânare, ea necinstește pe tatăl său: să fie arsă cu foc!”

Temeiul juridic al acestor porunci, care vizează atât moralitatea personală a preotului, sau a arhierului, cât și a familiilor acestora, este tot de origine divină și își extinde fundamentarea pe parcursul a cel puțin trei capitole anterioare (18; 19 și 20).

În Noul Testament, Însuși Hristos Domnul abordează cu titlu special această problemă a sacralității familiei (cf. *Matei 5, 27-28; 19, 1-9 și loc. par.*), iar Sfântul Apostol Pavel, în scrierile sale, o aprofundează, clarificând-o până la nivelul detaliilor (cf. *I Corinteni 7, 1-40; 11, 1-16; Efeseni 5, 21-33; I Timotei 2, 8-15; 3, 1-13; Tit 1, 6-9*), atât în ce-i privește pe mireni, cât și pe clerici.

Leviticul 21, 16-24: „Grăit-a Domnul cu Moise și a zis: Spune lui Aaron: Nimeni din neamul tău în viitor și din rudele tale să nu se apropie, ca să aducă daruri Dumnezeului său, de va avea vreo meteahnă pe trupul său. Tot omul cu meteahnă pe trup să nu se apropie: nici orb, nici șchiop, nici ciung, nici cel cu piciorul rupt sau cu mâna ruptă, nici ghebos, nici cu vreun mădular uscat, nici cu albeață pe ochi, nici chelul, nici pipernicitul, nici cel cu părțile bărbătești vătămate. Niciun om din sămânța preotului Aaron, care va avea pe trupul său vreo meteahnă, să nu se apropie ca să aducă daruri Dumnezeului său. Darurile Dumnezeului său sunt sfințenii mari; din (aceste) sfințenii poate să mănânce. Dar de perdea să nu treacă și la jertfelnic să nu se apropie; să nu necinstească locașul Meu cel sfânt, căci Eu sunt Domnul, Cel ce îi sfințesc!”

Preoții aaroniți erau obligați să corespundă, din punct de vedere al integrității fizice, unor exigențe deosebite, pe care Dumnezeu le-a extins și asupra jertfelor aduse de ei (cf. *Leviticul 22, 15-25*); atât preotul, cât și jertfa, reprezintă un dar al comuniunii în perfecțiune atât întreolaltă, cât și al amândurora cu Dumnezeu: „Respectarea integrității animalului era un act de respect față de Dumnezeu și simboliza integritatea spirituală a sacrificatorului” (cf. *Facerea 4, 4*).²⁸

CAPITOLUL III

VECHIUL TESTAMENT DESPRE ALEGEREA, NUMĂRUL, SFINȚIREA, SLUJBELE ȘI STATUTUL LEVIȚILOR.

După cum știm din capitolul precedent, preoția aaronită era ereditară, candidații primind investitura în treapta respectivă printr-o sfințire specială (ungerea cu „mirul pentru sfânta ungere”: cf. *Ieșirea 29, 7; 30, 22-31; Leviticul 8, 12*). Însă mai știm că nu toți leviții aveau îndreptățirea legală pentru săvârșirea actelor de cult. Ei erau împărțiți în două categorii: *leviții aaroniți* (membrii familiei și ai neamului primului arhieru Aaron, adică preoții propriu-zisi) și *leviții neaaroniți* (cei din celelalte familii ale seminției lui Levi), care se numeau simplu, leviți și erau subordonați preoților, îndeplinind funcții inferioare în cult.²⁹ Ei vegheau să nu intre, sau să se atingă cineva străin de Cortul sfânt și nici ei înșiși nu se atingeau și nici măcar nu priveau la obiectele sfinte din el (*Numerii 4, 20*) ci doar îl transportau, după ce totul era împachetat de către preoți.³⁰

a). *Numerii 3, 5-8 și 12-13*: „Atunci a grăit Domnul cu Moise și a zis: Ia seminția lui Levi și o pune la îndemâna lui Aaron preotul, ca să-l ajute în slujba lui. Să fie de pază în locul lui și în locul fiilor lui Israel la Cortul adunării; să facă slujbele la Cort; să păstreze toate lucrurile Cortului adunării, să străjuiască în locul fiilor lui Israel și să facă slujbele la cort... Iată, Eu am luat din fiii lui Israel pe leviți în locul tuturor celor întâi născuți, în locul tuturor celor ce se nasc întâi în Israel și aceia vor fi în locul acestora. Leviții să fie ai Mei, căci toți întâi-născuții sunt ai Mei. În ziua când am lovit pe toți întâi-născuții din pământul Egiptului, atunci Mi-am sfințit pe toți întâi-născuții lui Israel de la om până la dobitoc și aceștia să fie ai Mei. Eu sunt Domnul!”

Din textele cumulate și rediate mai sus, rezultă următoarele: ca și în cazul leviților aaroniți, Dumnezeu este Cel ce dispune ca și leviții de rând să beneficieze de o alegere și un statut aparte în slujirea Lui; ei erau rânduiți să fie pe atunci ceea ce înțelegem astăzi prin „clerul inferior”. Motivația acestei alegeri Îi aparține tot lui Dumnezeu: ei vor aparține lui Dumnezeu, atât în locul întâi-născuților din Israel, cât și în locul întâi-născuților loviți cu moarte în Egipt, „de la om până la dobitoc”, în noaptea eliberării poporului ales din robie (cf. *Ieșirea 11*).

b). *Numerii 3, 42-43; 4, 1-3 și 48*: „Și a numărat Moise, după cum îi poruncise Domnul, pe toți întâi-născuții dintre fiii lui Israel; și întâi-născuții de parte bărbătească, de la o lună în sus, după numărul numelor au fost douăzeci și două de mii două sute șaptezeci și trei” (față de leviții de aceeași vârstă, care erau în total numai douăzeci și două de mii, cf. 3, 39, n.n.)... Și a grăit Domnul cu Moise și cu Aaron și a zis: Numără din fiii lui Levi... după neamurile și după familiile lor, pe toți cei buni de slujbă, de la treizeci de ani în sus până la cincizeci de ani, ca să lucreze la Cortul adunării... și s-au găsit la numărătoare opt mii cinci sute optzeci.”

Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă de fapt trei astfel de recensăminte (numărători (*Numerii 3, 15, 40 și 4, 1-3*)). Primele două aveau drept scop stabilirea unei proporții compensative între întâi-născuții din Israel și cei ai leviților, iar a treia, cu scopul de a stabili cu exactitate numărul leviților apți pentru slujba la Cortul adunării. Condiția inițială era ca vârsta acestora să fie între 30 și 50 de ani.

În afară de aceste numărători, din *I Paralipomene 23, 3* rezultă că s-a mai făcut o numărătoare a leviților, spre sfârșitul domniei regelui David, rezultând un număr de treizeci și opt de mii, însă aici vârstele diferă: în *I Paralipomene 23, 3*, e vorba de cei de la 30 de ani în sus, iar în *23, 24*, de la 25 de ani în sus.

c). *Numerii 3, 7-8; 4, 15, 20; 8, 18-19; 18, 3-4; I Paralipomene 23, 4-5*: În toate aceste texte este vorba de rânduiala și slujbele leviților. Dintre toate, cel mai complet este cel din *I Paralipomene 23, 4-5*: „Dintre ei au fost rânduiți pentru lucru în templul Domnului, douăzeci și patru de mii; șase mii să fie

scriitori și judecători, patru mii să fie portari și patru mii să laude pe Domnul cu instrumentele muzicale făcute pentru aceasta.”

În continuare, în v. 27-32, sunt enumerate și atribuțiile leviților mai tineri, de la douăzeci de ani în sus: „Ca să fie pe lângă fiii lui Aaron, pentru a sluji la templul Domnului, în curte și în camerele din jur, pentru curățirea a tot ceea ce este sfânt și pentru săvârșirea slujbelor în templul lui Dumnezeu. Pentru a îngriji de pâinile punerii înainte, de făina de grâu pentru prinosul de pâine și azime, pentru cele de copt, de fript și de toată măsura și cântarul și pentru a sta dimineața și seara să laude și să mărească pe Domnul, și la toate arderile de tot aduse Domnului sâmbăta, la lună nouă și la sărbători, după număr, cum este scris pentru ele, să fie totdeauna înaintea Domnului. Și ca să păzească Chivotul Legii și locașul sfânt și pe fiii lui Aaron, frații lor, la slujbele din templul Domnului.”

Pentru a-și putea îndeplini toate aceste slujiri pe lângă preoții propriu-ziși, la locașul sfânt, Dumnezeu a poruncit ca și asupra leviților să se săvârșească un ritual de sfințire, astfel:

d). *Numerii 8, 5-14*: „Și a grăit cu Moise Domnul și i-a zis: Ia pe leviți din mijlocul fiilor lui Israel și-i curăță; și ca să-i cureți, să faci cu ei așa: să-i stropești cu apa curățirii, să-și radă cu briciul tot trupul lor, să-și spele hainele și vor fi curați... Adu după aceea pe leviți înaintea Cortului adunării, unde vei aduna toată obștea fiiiilor lui Israel. Să se apropie leviții înaintea Domnului și fiii lui Israel să-și pună mâinile pe leviți; iar Aaron să afierosească pe leviți înaintea Domnului, din partea fiilor lui Israel, ca să facă ei slujbă Domnului... Pune apoi pe leviți înaintea Domnului și înaintea lui Aaron și înaintea fiilor lui și-i adu dar Domnului. Așa vei osebi pe leviți de fiii lui Israel, că vor fi ai Mei.”

„Punerea mâinilor” fiilor lui Israel peste leviți (v. 12), pentru ca aceștia să fie, „aduși (ca) dar Domnului” (v. 13), constituie o dovadă clară despre existența, rolul, validitatea și utilitatea preoției universale a poporului ales (*Ieșirea 19, 6*). A rânduit Dumnezeu această reciprocitate spirituală, în virtutea căreia leviții au fost dăruiați lui Dumnezeu de către obștea israelită „ca să slujească pentru fiii lui Israel, la Cortul adunării și să se roage pentru fiii lui Israel, ca să nu-i ajungă pe fiii lui Israel vreo urgie, când s-ar apropia de locașul sfânt. ... Aceasta este legea leviților: de la douăzeci și cinci de ani în sus să intre să lucreze la Cortul adunării, iar de la cincizeci de ani să înceteze și să nu mai lucreze. De acolo înainte, să ajute fraților lor a străjui la Cortul adunării, dar de lucrat să nu mai lucreze...” (8, 19, 24-26).

e). Din momentul în care Dumnezeu deja nu mai comunica exclusiv și direct cu poporul Său, ci o făcea mai ales prin intermediul ritualurilor mozaice, întreținute de preoți în cadrul cultului divin public de la Cortul adunării, religia mozaică începea să se instituționalizeze, să se „clericizeze”, fapt care a creat niște răbufniri individuale, degenerând într-o mișcare dizidentă, de genul celei

descrie în *Numerii 16, 1* și urm: „Atunci Core, fiul lui Ițhar, fiul lui Cahat, fiul lui Levi, cu Datan și cu Abiron, fiii lui Eliab, cu On fiul lui Felet, din seminția lui Ruben, s-au sculat împotriva lui Moise, împreună cu două sute cincizeci de bărbați, căpetenii ale obștii fiilor lui Israel, oameni însemnați, care erau chemați la adunare. Adunându-se aceștia împotriva lui Moise și Aaron, le-au zis: „Destul! Toată obștea și toți cei ce o alcătuiesc sunt sfinți și Domnul este între ei. Pentru ce vă socotiți voi mai presus de adunarea Domnului ?”

Înțelegând greșit momentul solemn de dinainte de darea Legii (de) pe Sinai, când Dumnezeu a proclamat atât *alegera* dintre neamuri, cât și calitatea de „împărăție preotească și neam sfânt”, a poporului israelit (*Ieșirea 19, 5-6*) și uitând că această dublă investitură a fost foarte strict condiționată: „...de veți asculta glasul Meu și de veți păzi legământul Meu!...” (v. 5), Core, Datan, Abiron și cei dimpreună cu ei, nemulțumiți de statutul lor de leviți, s-au răzvrătit tocmai împotriva voii, poruncilor și legământului cu Dumnezeu, opunându-se rânduielilor preotești așezate de Domnul prin Moise și Aaron și pretinzând demnități ce nu li se cuveneau.

De aceea Moise i-a muștrat cu asprime: „Oare e puțin lucru pentru voi că Dumnezeul lui Israel v-a oșebit de obștea lui Israel și v-a apropiat de Sine ca să faceți slujbe la Cortul Domnului și să stați înaintea obștii Domnului, slujind pentru ea ?... Alergați acum și după preoție ?” (*Numerii 16, 9-10*). Și imediat „și-a deschis pământul gura sa și i-a înghițit pe ei și casele lor, pe toți oamenii lui Core și toată averea... A ieșit apoi foc de la Domnul și a mistuit pe cei două sute cincizeci de bărbați care au adus tămâie (străină, n.n.)” (*Numerii 16, 32, 35, cf. Leviticul 10, 1-3*).

Dar, cum o nenorocire nu vine niciodată singură, nici nu s-a potolit bine tulburarea cauzată de Core, Datan și Abiron, că încă din „a doua zi, toată obștea fiilor lui Israel a cârțit împotriva lui Moise și a lui Aaron și a zis: Voi ați omorât poporul Domnului!” (*Numerii 16, 41*), fapt care a declanșat cumplit mânia lui Dumnezeu, astfel încât El a și hotărât să piardă „într-o clipă” întreaga obște (v. 45). Numai rapida mijlocire a lui Moise și a lui Aaron au îmblânzit pedepsirea poporului cu moartea, prin faptul că, la îndemnul lui Moise, Aaron în calitatea lui de arhiereu, a luat în cădelniță foc de pe jertfelnic, a pus în ea tămâie, a alergat în mijlocul obștii „și s-a rugat pentru popor; și stând el între morți și vii, a încetat bătaia” (v. 47b și 48). Cu toate acestea însă, „au murit atunci din pedepsirea aceea patrusprezece mii șapte sute de oameni, afară de cei ce muriseră pentru răzvrătirea lui Core” (v. 49).

Pentru a pune capăt numeroaselor cârteli, precum și sindromului neascultării fiilor lui Israel, Dumnezeu a stabilit adevărarea, odată pentru totdeauna, a preoției aaronite, hotărând, după cum vom vedea în secțiunea următoare, definitiv și irevocabil: „Aceasta este lege veșnică în neamul vostru!” (*18, 23*). Și iată cum a procedat:

f). *Numerii 17, 1-5, 8 și 10*: „După aceea a grăit Domnul lui Moise și a zis: Spune fiilor lui Israel și ia de la ei, de la toate căpeteniile lor, după seminții, douăsprezece toiage, câte un toiag de fiecare seminție, și numele fiecărei căpetenii scrie-l pe toiagul său; iar numele lui Aaron să-l scrii pe toiagul lui Levi, căci un toiag vor da de fiecare căpetenie de seminție. Toiegele acelea să le pui în Cortul adunării înaintea chivotului Legii, unde Mă arăt ție. Și va fi că toiagul omului pe care-l voi alege va odrăsli; și așa voi potoli cârtirea fiilor lui Israel, cu care cârtesc ei împotriva voastră... Apoi Moise a pus toiegele înaintea Domnului, în Cortul adunării. Iar a doua zi au intrat Moise și Aaron în Cortul adunării și iată toiagul lui Aaron, din casa lui Levi, odrăslise, înmugurise, înflorise și făcuse migdale... Apoi a zis Domnul către Moise: Pune iar toiagul lui Aaron înaintea chivotului Legii spre păstrare, ca semn pentru fiii neascultători, ca să înceteze de a mai cârți împotriva Mea, ca să nu moară!” Așa a decis Dumnezeu și așa vor rămâne cele rânduite de El, până când tot El va revoca preoția cea după rânduiala lui Aaron, înlocuind-o cu cea veșnică, cea după rânduiala lui Melchisedec, despre care vom trata în continuare.

CAPITOLUL IV

PERSOANA ȘI PREOȚIA LUI MELCHISEDEC

Din cele prezentate până acum, am putut constata că nu oricine putea să fie preot în Vechiul testament; numai Aaron și urmașii săi direcți au fost înveștiți de Dumnezeu cu darul preoției (Cf. *Ieșirea 28, 1, Numerii 16, 40; II Paralipomene 26, 18 ș.a.*). Însă această prerogativă absolută a „seminției lui Aaron” va fi revocată și ea, prin *schimbarea* și înlocuirea ei cu o altă nouă și veșnică preoție, care va fi denumită „după rânduiala lui Melchisedec” (cf. *Psalmul 109, 4*).

Dar cine este Melchisedec și în ce constă preoția cea „după rânduiala lui” ?

Singurul text din Vechiul Testament în care ni se vorbește despre Melchisedec (dar în termeni profund enigmatici), îl constituie cele patru versete din cartea *Facerea: 14, 17-20*:

„Și când se întorcea Avram ³¹, după înfrângerea lui Kedarlaomer și a regilor uniți cu acela, i-a ieșit înaintea regele Sodomei în valea Șave, care astăzi se cheamă Valea Regilor.

Iar Melchisedec, regele Salemului, i-a adus pâine și vin. Melchisedec acesta era preotul Dumnezeului Celui Preaînalt. Și a binecuvântat Melchisedec pe Avram și a zis: „Binecuvântat să fie Avram de Dumnezeul Cel Preaînalt, Ziditorul cerului și al pământului. Și binecuvântat să fie Dumnezeul Cel Preaînalt, Care a dat pe vrăjmașii tăi în mâinile tale!” Și Avram i-a dat lui Melchisedec zeciuială din toate.”

Doar atât! Nicio altă carte a Bibliei nu mai amintește nimic despre Melchisedec, decât *Psalmul 109, 4* și *Epistola către Evrei*, unde numele lui apare de nu mai puțin 8 ori (în textul original): 5, 6, 10; 6, 20; 7, 1, 10, 15, 17 și 7, 21 (în unii codici) ³²

În referatul biblic despre Melchisedec, Sfântul Apostol Pavel, autorul Epistolei evidențiază trei aspecte de-a dreptul frapante: *etimologia numelor; atitudinea lui Avraam față de Melchisedec și misterul scripturistic cu privire la originea acestuia* (cf. *Evrei 7, 1-28*).

a). În ceea ce privește etimologia numelor, cel care ne vine în ajutor cu tălmăcirile cele mai pertinente este chiar Sfântul Apostol Pavel, care în *Evrei 7, 1-2*, menționează: „Căci acest Melchisedec, rege al Salemului, ... se tâlcuiește mai întâi: rege al dreptății, apoi și rege al Salemului, adică rege al păcii.” Însă ambele demnități: „regele dreptății” (de la evreiescul „*Malki-tsedec*”), cât și „regele păcii” (de la denumirea – tot evreiască – a reședinței sale, *cetatea Salemului = cetatea păcii*), sunt titluri mesianice, ³³ ambele întemeiate pe numeroase alte texte și vechi și noutestamentare, ca de pildă: *Facerea 49, 10; Psalmul 44, 7-8; Isaia 9, 5-6; 15, 5; Ieremia 23, 5; Zaharia 9, 9; Evrei 1, 8* ș.a.

Interpretând textul paulin de mai sus, Sfântul Ioan Gură de Aur face, la rândul lui o foarte justă remarcă: „Ce om ar putea fi împărat al dreptății și al păcii? Nimeni altul decât numai singur Domnul nostru Iisus Hristos!” ³⁴

b). Referitor la *al doilea aspect, al întâlnirii dintre Avraam și Melchisedec (Facerea 14, 17-20)*, adică la atitudinea Patriarhului Avraam față de preotul-rege al Salemului, *Epistola către Evrei* ne oferă alte două detalii de interpretare, extrem de importante și anume: Melchisedec l-a binecuvântat pe Avraam, iar acesta, la rândul lui, i-a dat zeciuială din toate prăzile sale (*Evrei 7, 1-2, 7*). Ce rezultă de aici? Evident că după cea mai elementară logică, „binecuvântarea coboară de la părinte la copil, de la rege la supus, de la preot la mirean, într-un cuvânt, de la superior la inferior” ³⁵, ceea ce și Sfântul Apostol Pavel tocmai a precizat în Epistolă: „Fără nicio îndoială, cel mai mic ia binecuvântare de la cel mai mare” (7, 7).

Pe de altă parte, acordarea zeciuielii reprezintă un act de supunere din partea lui Avraam, față de o autoritate majoră: regală și preoțească (sau divină). ³⁶ Prin această atitudine de dublă supunere din partea lui Avraam, Sfântul Apostol Pavel conchide că toți urmașii acestuia, care erau în coapsele sale, inclusiv preoții mozaici, fiii lui Levi, recunoșteau superioritatea lui Melchisedec (cf. *Evrei 7, 9-10*).

c). *Tăcerea Scripturii* cu privire la originea lui Melchisedec este încă și mai fecundă în aplicații tipice. ³⁷ Melchisedec este „fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, ci asemănat fiind Fiului lui Dumnezeu, el rămâne preot în veac” (*Evrei 7, 3*). ³⁸ Deci Melchisedec nu-și putea justifica dreptul la preoție printr-o genealogie preoțească. De aceea,

genealogia, esențială pentru preoții mozaici, este indiferentă pentru el. Când Sfântul Pavel afirmă că Melchisedec „rămâne preot pururea” (7, 3), el are de fapt în vedere pe Hristos Domnul și preoția Sa, în sensul că Iisus, adevăratul Arhiereu, nu numai că a pus capăt vechii preoții levitice, dar a și împlinit această preoție în Persoana Sa (cf. *Matei 5, 17*).³⁹ Iisus a urmat o înaltă chemare divină, atât de necesară pentru un arhiereu (cf. *Evrei 5, 4-5*), însă fără să uzurpe această calitate, deși El nu era din neamul lui Levi, ci din seminția lui Iuda (*Evrei 7, 14*). Dar atât chemarea cât și preoția Lui, sunt întemeiate prin jurământ dumnezeiesc, ceea ce înseamnă mult mai mult decât chemarea familiei lui Aaron: „Ci încă a fost la mijloc și un jurământ, căci pe când aceia s-au făcut preoți fără de jurământ, El s-a făcut cu jurământul Celui ce I-a grăit: „Juratu-S-a Domnul și nu Se va căi: Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec... Apoi, acolo s-a ridicat un șir de preoți, fiindcă moartea îi împiedica să dăinuiască. Aici însă, Iisus, prin aceea că rămâne în veac, are o preoție netrecătoare (veșnică)”. (*Evrei 7, 20-24*; cf. *Psalmul 109, 4*).

Revenind la afirmația paulină din 7, 3, că Melchisedec era „ asemenea Fiului lui Dumnezeu”, ne punem o legitimă întrebare: cum L-a avut în vedere autorul pe Fiul lui Dumnezeu, reprezentat tipologic de Melchisedec? În preexistența Sa veșnică, în existența Sa umană, sau în preamărirea de după Patimile și Învierea Sa? Direct și „la obiect”, răspunsul ar fi următorul: „preotul pe care Îl prefigurează Melchisedec nu e nici Fiul lui Dumnezeu în preexistența Sa, nici Iisus în viața Sa pământească, ci Hristos, Fiul lui Dumnezeu, preamărit prin Patima, moartea și Învierea Sa!”⁴⁰

Și încă o pertinentă întrebare: de ce aceasta ar fi singura interpretare corectă a textului din *Evrei 7, 3* (adică faptul că acest text se aplică doar la Hristos Cel preamărit)? Răspuns: Pentru că într-adevăr numai Iisus Domnul Se revelează atât ca Om nou (cf. *II Corinteni 5, 17*), ca Fiu veșnic al lui Dumnezeu, cât și ca Arhiereu, tot veșnic. Numai despre Iisus Hristos Cel înviat se poate spune că este „fără tată, fără mamă și fără genealogie”, căci Învierea Sa a fost cu adevărat o „naștere din nou” a naturii Sale omenești, o naștere în care n-au intervenit părinți trupești și care a făcut din El un „Întâi născut, prin excelență” (*Coloseni 1, 15-20*) fără nicio altă genealogie.⁴¹ De aceea și Sfântul Apostol Petru a putut spune despre creștini, că „prin Învierea lui Iisus Hristos din morți, au fost născuți din nou, spre nădejde vie” (*I Petru 1, 3*).

Deși *Epistola către Evrei* nu face nicio aluzie la jertfa de pâine și vin a lui Melchisedec și nu se oprește asupra semnificației tipologice a acestor elemente, totuși, în ultimul capitol face o singură trimitere la Sfânta Euharistie: „Avem altar din care nu au dreptul să mănânce cei ce slujesc cortului” (*13, 10*). Oricum, exegeza patristică va face acest lucru, subliniind faptul că ofranda de pâine și vin a lui Melchisedec, constituia o prefigurare clară a Sfintei Euharistii. Ea reprezintă (nesângeros) Jertfa Unică și Preoția la fel de Unică a Arhiereului

Hristos, care va schimba, desăvârșind, atât preoția, cât și Legea Vechiului Testament (*Evrei 7, 12; cf. Matei 5, 17*), așa după cum vom arăta în cele ce urmează.

NOTE BIBLIOGRAFICE

22. Preot Dr. Ioan Mircea, *o.c.*, p. 394;

23. Diac. Andrei Kuraev, *Ortodoxie și creaționism*, trad. din lb. rusă de pr. Ioan Ică, în vol. „Sfinții Părinți despre originile și destinul cosmosului”, Ed. a II-a, Editura DEISIS, Sibiu, 2003, p. 215;

24. Preot Ioan Mircea, *Preoția harică și preoția obștească*, în Rev. „Ortodoxia”, nr. 2/1979, p. 232;

25. *Ieșirea 30, 22-31*: „Apoi a grăit Domnul cu Moise și a zis: Să iei din cele mai bune mirodenii: cincizeci de sicli de smirnă aleasă; jumătate din aceasta, adică două sute cincizeci de sicli de scorțișoară mirositoare; două sute cincizeci de sicli, trestie mirositoare; cinci sute de sicli casie, după siclul sfânt și untdelemn de măslina un hin, și să faci din acestea mir pentru ungerea sfântă, mir alcătuit după meșteșugul făcătorilor de aromate; acesta va mirul pentru sfânta ungere. Să ungi cu el Cortul adunării, Chivotul Legii și toate lucrurile din Cort: masa și toate cele de pe ea; sfeșnicul și toate lucrurile lui; jertfelnicul tămâierii; jertfelnicul arderii de tot și toate lucrurile lui și baia și postamentul ei. Și să le sfințești pe acestea și va fi sfințenie mare; tot ce se va atinge de ele se va sfinți. Să ungi de asemenea și pe Aaron și pe fiii lui să-i sfințești, ca să-Mi fie preoți. Iar fiilor lui Israel să le spui: Acesta va fi pentru voi mirul sfinteii ungeri, în numele Meu, în neamul vostru !”

26. Vezi comp.: Prot. Dr. Ioan Bude, *Temeiuri biblice... , Vol. II: Mirungerea*, Editurile Învierea și Eurobit, Timișoara, 2017, p. 11-15;

27. Poate că n-ar strica, dacă în viitoarele ediții sinodale ale Bibliei, și ale Noului Testament, se va insera în textul lucanic (10, 31) o mică precizare: „*Din întâmplare, un preot mozaic cobora pe calea aceea:*” S-ar evita confuziile și – desigur – și smintelile !

28. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan și Diac. Prof. Dr. Emilian Cornișescu, *Arheologie Biblică pentru Facultățile de Teologie*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1994, p. 264: „După tradiția iudaică, defectele corporale (ale animalelor de jertfă) se ridică la 73, față de 11, câte consemna Legea mozaică (*Leviticul 22, 18-25*), 50 fiind comune omului, iar 23 aparținând animalelor.”

29. *Ibidem*, p. 228;

30. Dr. Constantin Chiricescu, *Arheologia Biblică pentru Seminarii*, Ediția a II-a, București, 1910, p. 91-92;

31. În ceea ce privește grafia corectă a numelui Patriarhului Avraam, se impune următoarea precizare: când ne referim la el citându-i numele din cartea

Facerea 12, 1 – 17, 5, îl scriem „Avram” (= părintele poporului său), iar din *Facerea 17, 5* înainte, îl scriem „Avraam” (= tată a mulțime de popoare), după cum l-a „botezat” Dumnezeu. În *Romani 4, 11*, Sfântul Apostol Pavel îl va numi „părinte al tuturor celor ce cred”, iar în *4, 16b*: „părinte al nostru, al tuturor”. Iar soția lui Avraam, până în *Facerea 17, 15*, se numește „Sara” (= prințesă), iar din *Facerea 17, 15-16*, Dumnezeu îi schimbă și ei numele, în „Sarra” (= mamă de popoare și (de) regi peste popoare).

32. Pr. Asist. Vasile Mihoc, *Iisus Hristos arhiereu, după Epistola către Evrei*, în rev. „Ortodoxia”, nr. 2/1983, p. 187;

33. *Ibidem*;

34. Sfântul Ioan Hrisostom, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Evrei*, trad. rom. de Theodosie Atanasiu, Episcopul Romanului, București, 1923, p. 177;

35. Pr. Asist. Vasile Mihoc, *art. cit.*, rev. cit., p. 187;

36. F. Prat., *La théologie de Saint Paul*, I-ère partie, ed. a 12-a, Paris, 1924, p. 450;

37. Pr. Asist. Vasile Mihoc, *art. cit.*, rev. cit.;

38. O Michel, *Vaterlos, Mutterlos, ohne Gheschlechtsregister*, în „Der Brief an die Hebräer”m 1966, p. 262-262;

39. O. Cullmann, *Christologie du Nouveau Testament*, ed. a III-a, Neuchâtel, 1968, p. 80;

40. Pr. Conf. Dr. Stelian Tofană, *Iisus Hristos Arhiereu veșnic, după Epistola către Evrei*, Ediția a II-a revizuită și îmbunătățită, Editura Presa Universitară Clujeană, 2000, tratează această temă într-un amplu expozeu doctrinar, extins pe aproape întreaga Parte a III-a a acestei lucrări: p. 262-397;

41. A. Vanhoye, *Prêtres anciens, Prêtre nouveau, selon le Nouveau Testament*, Paris, 1980, p. 178;